

BODZENTYN PRZED POWSTANIEM

Źródło A

Stan Bodzentyńna wedle opisu statystycznego z 1860 roku sporządzonego przez burmistrza Antoniego Orłowskiego

Cyt za. A. Wołczyk, *Bodzentyń jako miasto i osada. Prawa miejskie – ich nabycie, utrata i próby odzyskania*, Bodzentyń 2007, s. 48-52.

(...) Mieszkańcy wszyscy zajmują się rolnictwem, a jest ich 200. Posiadają krów 400, koni 80, wotów 20 i trzody sztuk 260. Ponieważ nie wszyscy prowadzą trzechołowe gospodarstwo, przeto nie można z pewnością oznaczyć ilości wysiewu i zbioru każdego zboża oraz rozległości użytych na uprawę każdego z tych gatunków.

W ogólności jednak wysiewają:

rodzaj	siew w korcach	zbiory w korcach
pszenica	40	240
żyto	400	1600
jęczmień	60	360
owies	400	1600
groch	10	100
tatarka	8	40
kartofle	500	5000

Rybołówstwa, jedwabnictwa i innych gałęzi przemysłu nie masz, oprócz pszczelnictwa, które w niewielkiej ilości posiadają, posuwając ten przemysł ku rozwojowi. (...)

Miasto obecnie posiada ludności: ogółem – 1300, w tym Polaków i Słowian – 1128, Żydów – 172.

Co do zabudowań domów: murowanych jednopiętrowych – 2, parterowych murowanych – 6, drewnianych bezpiętrowych – 184.

Wysokość ubezpieczenia wszelkich zabudowań 28 570 r. Ulic jest 20 licząc z dwoma rynkami. (...)

Znaczniejsze jarmarki nie odbywają się, zaś zwykle jarmarki w dni uprzywilejowane, to jest:

w poniedziałek po Nawróceniu św. Pawła, czyli po 25 I, w poniedziałek po św. Kazimierzu, czyli po 4 III, w środę po św. Stanisławie, czyli po dniu 8 V, w poniedziałek po św. Marii Magdalenie, czyli po 22 VII, w poniedziałek przed św. Idzime, czyli po 1 IX, w poniedziałek po św. Marcinie, czyli po 11 XI.

Targi, co tydzień, w poniedziałki podług dawnych przywilejów.

Na jarmarki i targi dostawiane bywają z okolicznych wsi i miast zboże, bydło, trzoda i konie oraz kramarszczyzna, towary łokciowe, obuwie, tandeta, garnki i to wszystko stanowi podmiot handlu. Pod względem handlu miasto jest bardzo ubogie.

Handlowych zakładów i magazynów towarów żadnych nie ma, wyjąwszy trzech kramów, z których jeden katolicki, a dwa żydowskie, mieszczących towary łokciowe, korzenne, norymberszczyzna i handel wina. Cukierni, kawiarni, traktierni, jatek rzeźniczych, piekarskich itp. nie ma, a szynków wódek i piwa jest dziewięć¹. (...)

Ponieważ miasto Bodzentyn jest okolone większymi miastami, które się zajmują przemysłami i handlem, a jako więcej rolnicze, nie może się podnieść, a handel i przemysł jest więcej w rękach Żydów, nazwać go można za podupadłe, gdyż nie posiadają lasów i pastwisk, musi wykładać na kupno drzewa na opał, jako też na budowle, a inwentarzy hodować nie ma na czym, przeto pożądanym by było, ażeby dla podniesienia miasta z upadku rząd przez przywrócenie prawa do pastwisk dawniej biskupów, a obecnie rządowych, przywilejem biskupów, ówczesnych dziedziców miastu nadanego, pomyślność i byt tak starożytnemu miastu, dla którego przodków dziedzice i monarchowie szczególną troskliwość udzielali i rozciągali opiekę - miastu raczył udzielić swą pomoc i protekcję.

Źródło B

Ludność Bodzentyna

Opracowane na podstawie: Z. Małecki, *Bodzentyn i dobra ziemskie w epoce zaborów*, w: *Bodzentyn Studia z dziejów miasta*, red. K. Bracha i B. Wojciechowska, Kielce 2005, s. 165-172; A. Wołczyk, *Bodzentyn jako miasto i osada. Prawa miejskie – ich nabycie, utrata i próby odzyskania*, s. 48-52.

data	ogółem	chrześcijanie	Żydzi
1789	1000		
1809	1162		
1811	996		
1820	1100	1053	47
1824	1140	1087	53
1860	1300	1128	172
1870	2133	1533	600
1900	3029	1766	1263

Źródło C

---

¹ W Bodzentynie działało 160 rzemieślników, w tym: 30 szewców, 18 piekarzy, 10 krawców, 9 przekupniów, 4 kowali, 3 bednarzy i kramarzy, 2 kołodziejów i stolarz

List Franciszka Ciaglińskiego do księdza Izydora Ciaglińskiego.

A. Wołczyk, *Gawędy nad dróg i opłotków. Kapliczki, figury, krzyże przydrożne, pomniki Bodzentyńska i gminy*, Bodzentyń 2011, s. 40.

Do Paryża łatwiejsza Podróż jak do Bodzentyńska. W dwa dni jest się na miejscu wygodną jazdą, bo ciepłym wagonem po drodze żelaznej. Kiedy to tak będzie można jeździć do Bodzentyńska?